

KÚRIA

Bfv.III.1.551/2014/4.szám

A Kúria Budapesten, a 2015. év április hó 20. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

í t é l e t e t:

A rablás büntette és más bűncselekmények miatt az I. rendű terhelt és társa ellen folyamatban volt büntetőügyben a Legfőbb Ügyészség által - az I. rendű terhelt vonatkozásában, a Be. 416. § (1) bekezdés e) pontja alapján - benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Budai Központi Kerületi Bíróság 19.B.XI.1398/2011/14. számú, valamint a Fővárosi Törvényszék 32.Bf.7260/2012/9. számú ítéletét az I. rendű terhelt vonatkozásában annyiban változtatja meg, hogy

a büntetést az 1978. évi IV. törvény 85. §-ának (3) bekezdése alapján tekinti kiszabottnak.

Egyebekben a megtámadott határozatokat hatályukban fenntartja.

Az ítélet ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben azonos tartalommal újabb felülvizsgálati indítvány nem nyújtható be.

I n d o k o l á s

A Budai Központi Kerületi Bíróság a 2011. november 30-án kelt 19.B.XI.1398/2011/14. számú ítéletével az I. rendű terheltet bűnösnek mondta ki 4 rendbeli rablás büntettében, melyekből egy eset kísérlet [1978. évi IV. törvény - a továbbiakban: korábbi Btk. - 321. § (1) bekezdés], 2 rendbeli - egy esetben folytatólagosan elkövetett - készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés vétségében [korábbi Btk. 313/C. § (1) bekezdés b) pont, (2) bekezdés b) pont és (8) bekezdés], készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés vétségében [korábbi Btk. 313/C. § (7) bekezdés a) pont és (8) bekezdés], valamint készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés büntettének kísérletében mint bűnsegédet [korábbi Btk. 313/C. § (1) bekezdés b) pont, (2) bekezdés b) pont, (3) bekezdés b) pont és (8) bekezdés].

Ezért az I. rendű terheltet halmazati büntetésül 7 évi börtönbüntetésre és 7 évi közügyektől eltiltásra ítélte.

Ugyanakkor a terheltet az ellene további egy rendbeli készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés vétsége [korábbi Btk. 313/C. § (7) bekezdés a) pont] miatt emelt vád alól felmentette.

Kétirányú fellebbezések alapján eljárva a Fővárosi Törvényszék a 2012. június 13-án kihirdetett és ugyanakkor jogerőre emelkedett 32.Bf.7260/2012/9. számú határozatával az elsőfokú ítéletet az I. rendű terhelt vonatkozásában helybenhagyta.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a Legfőbb Ügyészség a Be. 417. § (2) bekezdésében meghatározott kötelezettsége folytán, a Be. 416. § (1) bekezdés e) pontjában írt okból - a terhelt javára - terjesztett elő felülvizsgálati indítványt (BF.1614/2014/1.).

Indítványában utalt az Alkotmánybíróság 23/2014. (VII. 15.) AB számú határozatára, amely kizárta a folyamatban lévő ügyekben a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 2010. július 23. és 2013. június 30. napja között hatályos 85. § (4) bekezdésének alkalmazását, továbbá a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 2013. július 1. napjától hatályos 81. § (4) bekezdését pedig hatályba lépésére visszaható hatállyal megsemmisítette. Egyúttal az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 45. § (6) bekezdése alapján elrendelte a fenti törvényi rendelkezések alkalmazásával meghozott, jogerős határozattal lezárt büntetőeljárások felülvizsgálatát.

Az indítvány ezt követően kiemelte, hogy jelen ügyben az eljárás elsőfokú bíróság ítéletének indokolásában - a másodfokú bíróság által nem érintetten - kifejtette, miszerint a terhelt terhére rótt

cselekmények közül több mint három a korábbi Btk. 137. § 17. pontjában felsorolt személy elleni erőszakos bűncselekmény, ennél fogva a bűnhalmazatban lévő cselekmények legsúlyosabbikának büntetési tétele a korábbi Btk. 85. § (4) bekezdése alapján a kétszeresére emelkedik. Ezért a büntetést két évtől tizenhat évig terjedő büntetési tételkeretek között szabta ki, a büntetés kiszabása során irányadó középérték a Btk. 83. § (2) és (3) bekezdése alapján 9 évi szabadságvesztés volt.

A terhelt az ennek figyelembevételével kiszabott büntetését jelenleg is tölti, így a hivatkozott alkotmánybíróági határozat következményeképp a Legfőbb Ügyészség hivatalból köteles a felülvizsgálati indítvány benyújtására.

A Legfőbb Ügyészség utalt rá: a felülvizsgálati indítványt ilyen esetben a Be. 423. § (2) bekezdés második mondata alapján az elbíráláskor hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni. A konkrét esetben azonban a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor hatályos törvény további, az elkövetéskor még nem létező minősítő körülményt tartalmaz a terhelt terhére rótt rablási cselekmények vonatkozásában, nevezetesen: a bűncselekmény felismerésére vagy elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére való elkövetést [Btk. 365. § (3) bekezdés g) pont]. Ezzel a halmazatot alkotó legsúlyosabb cselekmények büntetési tétele, és így a halmazati büntetésként kiszabható büntetés mértékének felső határa is emelkedne, annak ellenére, hogy a pénzforgalom elleni bűncselekmények köre szűkülne. Ezért a jelen ügyben – mint a kedvezőbb elbírálás lehetőségét biztosító törvényt – az elkövetéskor hatályos Btk.-t kell a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor is alkalmazni, értelemszerűen az alkotmányellenesnek nyilvánított rendelkezés figyelmen kívül hagyása mellett.

Ebből következően az alkalmazandó büntetési tételkeret 2-12 évre, a büntetés kiszabása során irányadó középérték pedig 7 évre csökken.

Ennek ellenére azonban – a Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint – a kiszabott büntetés így sem terjeszkedik túl az alkotmányos kereteken, sőt nem is eltúlzott, így a büntetési célok elérése érdekében változatlanul indokolt.

Ezért a Legfőbb Ügyészség azt indítványozta, hogy a Kúria a Be. 427. § (2) bekezdése alapján annyiban változtassa meg a jogerős ítéletet, hogy az I. rendű terhelt szabadságvesztés büntetését a korábbi Btk. 85. § (2)-(3) bekezdése alapján tekintse kiszabottnak. Egyebekben viszont a támadott határozatokat a Be. 426. §-a alapján hatályában tartsa fenn.

A felülvizsgálati indítványra a terhelt és védője nem tett

észrevételt.

A Kúria a felülvizsgálati indítványt a Be. 424. § (1) bekezdés első fordulata szerint tanácsülésen bírálta el.

A felülvizsgálati indítvány alapos.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a Be. 416. § (1) bekezdésének e) pontja alapján felülvizsgálati indítványnak van helye, ha az Alkotmánybíróság a jogerős határozattal befejezett büntetőeljárás felülvizsgálatát elrendelte, feltéve, hogy a terhelt még nem mentesült a büntetett előélethez fűződő hátrányos következmények alól, vagy a kiszabott büntetés, illetőleg az alkalmazott intézkedés végrehajtása még nem fejeződött be, vagy a végrehajthatósága még nem szűnt meg.

Jelen esetben e feltételek maradéktalanul teljesültek. Az Alkotmánybíróság a 23/2014. (VII. 15.) AB számú határozatában a folyamatban lévő ügyekben a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 2010. július 23. és 2013. június 30. napja között hatályos 85. § (4) bekezdésének alkalmazását kizárta, a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 2013. július 1. napjától hatályos 81. § (4) bekezdését pedig hatályba lépésére visszaható hatállyal megsemmisítette. Egyúttal elrendelte a fenti törvényi rendelkezések alkalmazásával meghozott, jogerős határozattal lezárt büntetőeljárások felülvizsgálatát.

A konkrét ügyben az I. rendű terhelt terhére rótt cselekmények közül a 4 rendbeli rablás büntette a korábbi Btk. 137. § 17. pontjában felsorolt személy elleni erőszakos bűncselekmények körébe esik. Így az eljáró bíróságok az 1978. évi IV. törvény 2010. július 23. és 2013. június 30. napja között hatályos 85. § (4) bekezdés első mondatának alkalmazásával a büntetést kettő évtől tizenhat évig terjedő büntetési tételkeretek között szabták ki, mely büntetését a terhelt jelenleg is tölti.

Ezért a Legfőbb Ügyészség a Be. 417. § (2) bekezdésében foglalt kötelezettségének megfelelően, indokoltan nyújtott be a terhelt javára felülvizsgálati indítványt, amit a Kúriának a Be. 423. § (2) bekezdés második mondatát alkalmazva kellett elbírálnia.

Az ennek alapján alkalmazandó jogszabály kérdését illetően azonban a Kúria eltérő indokolással látta alaposnak a felülvizsgálati indítványban kifejtetteket.

Az alapügyben eljáró bíróságok az alkalmazandó jogszabályt illetően nem voltak választási helyzetben, hiszen a 2012. évi C. törvény még a másodfokú - jogerős - elbírálás idején sem lépett hatályba. Így az eljáró bíróságok értelemszerűen a két törvény, a korábbi és az

elbírálás idején hatályos Btk. rendelkezéseit sem vethették össze. Az eltérő büntető törvények időbeli hatályának vizsgálata az adott esetben kizárt volt, csak az 1978. évi IV. törvény alapján bírálhatták és bírálták is el a terhelt cselekményeit.

A felülvizsgálati indítvány pedig e törvény alkalmazását, a terhelt bűnösségének megállapítását, a cselekmények jogi minősítését nem tette vitássá, arra - a fentiekre tekintettel - oka sem lett volna. A legfőbb ügyész felülvizsgálati indítványa kizárólag a Be. 416. § (1) bekezdés e) pontján alapszik és a kiszabott büntetést érinti. Az e pontra alapított felülvizsgálati indítvány elbírálására nézve a jogalkotó a Be. 423. § (2) bekezdés második mondata szerint a „felülvizsgálati indítvány elbírálásakor hatályos jogszabály” alkalmazásának előírásával (a bekezdés első mondatától eltérően) csak arra kívánt utalni, hogy az a jogszabályi rendelkezés, amit az Alkotmánybíróság megsemmisített - mint a megtámadott határozat meghozatala idején hatályban volt jogszabály -, a felülvizsgálat során már nem alkalmazható, hiszen alkalmazása esetén nem születhetne más eredmény, más határozat, mint amit az Alkotmánybíróság felülvizsgálni rendelt.

Nem kétséges az sem, hogy a 423. § (2) bekezdésének második mondata csak az ugyanezen bekezdés első mondatához képest jelent kivételt, tehát nem érinti a 423. § (4) bekezdésének azt az - általános érvényű - szabályát, miszerint a megtámadott határozat [a 416. § (1) bekezdés c) pontjában írt októl eltekintve] kizárólag a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott részében, és csak a felülvizsgálati indítványban meghatározott ok alapján bírálható felül. A Kúria döntési jogköre pedig nyilvánvalóan a felülbírálati jogköréhez igazodik, azon túl nem terjeszkedhet.

Ekként viszont, miután az Alkotmánybíróság határozata nem érintette az indítványban megtámadott bírósági határozatban alkalmazott anyagi jogszabály egészét, hanem csak annak a fentebb írt egyetlen rendelkezését semmisítette meg, nincs törvényes lehetőség arra, hogy a Kúria - akár a jelenleg hatályos Btk. 2. § (2) bekezdése szerinti enyhébb elbírálást eredményező jogszabály alkalmazandóságára való hivatkozással - áttérjen az indítvány elbírálásakor hatályos Btk. (2012. évi C. tv.) alkalmazására, és annak rendelkezései szerint bírálja el az indítványt. Ez annak ellenére nem lehetséges, hogy az alkotmánybírósági határozat nem csak a megtámadott határozatban alkalmazott 1978. évi IV. törvény 85. § (4) bekezdését érintette, hanem megsemmisítette a hatályos Btk.-nak az ezzel az Alkotmánybíróság által érintett lényegét illetően szövegszerűen teljesen azonos 81. § (4) bekezdését is.

Az indítvány elbírálásakor hatályos Btk. alkalmazására való áttérés ugyanis a különböző büntetőtörvények tilalmazott vegyes (kombinatív) alkalmazását eredményezné, hiszen a támadott jogerős

határozatnak a Btk. 423. § (4) bekezdése szerint felülvizsgálattal nem érinthető részében - a bűnösség megállapítása és a minősítés tekintetében - a korábbi Btk., míg a büntetés kiszabását illetően a hatályos Btk. kerülne alkalmazásra. Továbbá, mivel a Kúria ilyen esetben is a határozat megtámadott részének keretei között dönthet, nem kerülhet el a különböző büntetőtörvények vegyes (kombinatív) alkalmazása az indítvánnyal érintett ügy egészének (azaz a bűnösség megállapításának, a minősítésnek és a büntetésnek) a hatályos Btk. alapján történő újbóli elbírálásával sem.

Az ügy egészében való újra elbírálása mellesleg adott esetben azzal az eredménnyel is járna, hogy a Kúria az elkövetőre olyan törvényt alkalmazna, amely sem a cselekmény elkövetésekor, sem annak jogerős elbírálásakor nem volt hatályban. Ez pedig a „nullum crimen, nulla poena” alkotmányos büntetőjogi alapelvet súlyosan sértené.

Mindezek egybevetéséből az következik, hogy a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor hatályos szabályok alapján való elbírálásának a Be. 423. § (2) bekezdés második mondatában írt követelménye - a 423. § (3) bekezdésében írt szabállyal tartalmilag azonosan - akként értelmezendő, hogy a Kúriának a felülvizsgálati indítvány elbírálása során ugyanazt a Btk.-t kell alkalmaznia, mint amit a megtámadott határozatában a bíróság alkalmazott, de annak a rendelkezésnek a figyelmen kívül hagyásával, amelyet az Alkotmánybíróság a határozatával megsemmisített. Ez pedig az 1978. évi IV. törvény 2011. január 17. napján hatályos szövege, az alkalmazhatatlannak minősített 85. § (4) bekezdésének figyelmen kívül hagyásával.

A Kúria ennek megfelelően járt el.

Mivel a terhelt terhére rótt bűncselekmények közül legalább kettő határozott ideig tartó szabadságvesztéssel fenyegetett, a büntetést a korábbi Btk. 85. § (2) és (3) bekezdése szerint a legsúlyosabb cselekmény büntetési tételének alapulvételével kell kiszabni azzal, hogy annak felső határa a felével emelkedik, de nem érheti el az egyes bűncselekményekre megállapított büntetési tételek felső határának összesített tartamát.

Ennek folytán a kiszabható büntetési tétel keretei 2-16 évről 2-12 évre, a büntetés kiszabása során irányadó középérték 9 évről 7 évre csökkent.

Ennek ellenére a Kúria nemcsak megállapította, hogy a terhelttel szemben a jogerős ítéletben kiszabott büntetés a megváltozott büntetési tételkeretekhez képest sem lép túl az alkotmányos mértéken, de úgy találta, hogy az - változatlan büntetéskiszabási körülmények mellett - még csak eltúlzottan súlyosnak sem tekinthető.

Az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásában külön kiemelte, miszerint - a másodfokú bíróság által érintetlenül hagyott - büntetésének mértékét azért állapította meg 7 évben, mert az akkor hatályos jogszabály alapján irányadó 9 éves középérték már eltúlzott lett volna. Ehhez képest viszont az alkotmányos keretek közötti, a korábbi Btk. 83. § (2) és (3) bekezdése szerint irányadó 7 éves középértékkel pontosan egyező tartamú büntetés éppen arányos a terhelt terhére rótt bűncselekmények számával, tárgyi súlyával és a terhelt személyi társadalomra veszélyességével is.

Így a főbüntetés mérséklésére a részben megváltozott jogszabályi körülmények között sincs törvényes ok.

Ennek ellenére, mivel a Legfőbb Ügyészség a törvényben engedélyezett indokon alapuló, alapos felülvizsgálati indítványt terjesztett elő, a Kúriának - az indítványhoz igazodó terjedelemben - a jogerős ítéletet megváltoztató rendelkezést kellett hoznia.

Ez azonban így csak a figyelmen kívül hagyott jogszabály helyett alkalmazott rendelkezés feltüntetésére terjedhetett ki. Ez pedig a jogerős ítéletben alkalmazott alkotmányellenes rendelkezés mellőzése után kizárólag az annak helyébe lépő korábbi Btk. 85. § (3) bekezdése, a jogerős ítélet jogszabályi alapjának is részét képező (2) bekezdés ismételt felhívása nem volt szükséges.

Ekként a Kúria - miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 423. § (5) bekezdése alapján hivatalból köteles - a megtámadott határozatokat a felülvizsgálati indítvánnyal támadott részükben a Be. 427. § (2) bekezdése szerint megváltoztatta, és a törvénynek megfelelő határozatot hozott. Egyebekben a megtámadott határozatokat a Be. 426. §-a szerint hatályukban fenntartotta.

A fellebbezés és felülvizsgálat kizártságára, valamint az indítvány azonos tartalommal való megismétlésének tilalmára vonatkozó figyelmeztetés alapja a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, illetve a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja, továbbá a Be. 418. § (3) bekezdés és a Be. 421. § (3) bekezdése.

Budapest, 2015. április 20.

Dr. Belegi József s.k. a tanács elnöke, Dr. Somogyi Gábor s.k. előadó bíró, Dr. Márki Zoltán s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

írnok
BÉ